

CATERINA ALBERT, QUÈ HI HA DARRERE DELS CANVIS DE NOM

Criden l'atenció els canvis de nom de Caterina Albert. Signava els poemes amb el pseudònim de Virgili Alacseal, anagrama de L'Escala, de temàtica amorosa que es van publicar a l'Almanach l'Esquella de la Torratxa (1897-1900). Més tard va escriure *La Infanticida* que, junt amb el poema *Lo llibre nou*, van guanyar els Jocs Florals d'Olot l'any 1898. L'escàndol que va provocar aquest text va fer que a partir d'aquell moment utilitzés el pseudònim Víctor Català.

Comencem per l'argument del monòleg de *La Infanticida*. La Nela, filla de pagès, està en un manicomi i entre deliris explica com es va enamorar del jove Reiner, un noi de casa bona que no agradava al pare d'ella. Es va quedar embarassada i el xicot l'abandonà. La noia sola va tenir la criatura, una nena a la que estima des del moment en què la té als braços. Però la nena comença a plorar i la Nela, per por a que el pare descobreixi la situació, llença la criatura a les moles del molí.

El fet que una dona jove com Caterina Albert escrivís una història tant punyent va ser un sotrac en la societat de l'època. Preguntem-nos per què i analitzem el paper de la dona a *La Infanticida*.

Una ullada a l'època de l'autora ajuda a veure les adversitats que es trobaven les dones aleshores; el context ens permet entendre que 'La Infanticida', lluny de ser una història d'una mare egoista i desaprensiva, és més aviat el reflex de les pors d'una societat dominada pel masclisme. El drama final –l'assassinat d'un nadó a mans de la seva mare– no és més que una fugida endavant. *La Infanticida* és una porta oberta a les adversitats a les quals les dones havien de fer front per exercir drets que avui dia tenim *gairebé* assumits com a normals.

És evident que aquest no era el cas de Caterina Albert, una dona culta, preocupada per les restes arqueològiques d'Empúries, que es relacionava amb autors com Joan Maragall, Narcís Oller, Joaquim Folch i Torres, Àngel Guimerà, Prudenci Bertrana o Joaquim Ruyra. Albert, la primera dona que va ingressar a la Reial Acadèmia de Bones Lletres, vivia en un ambient molt diferent al de la protagonista de *La Infanticida*. Un dels valors de la seva literatura és la capacitat de reflectir els conflictes de l'ànima humana –especialment els de les dones–.

Les dones tenien molts drets manllevats, per exemple el vot. L'any 1918 es va autoritzar el vot femení al Regne Unit, malgrat que aquesta opció seguia restringida a les menors de 30 anys. L'any 1931 per primera vegada hi hagué dones diputades al congrés de Madrid: Clara Campoamor, Dolores Ibarruri, Victòria Kent i Margarita Nelken. És coneguda la polèmica que va haver-hi sobre si les dones tenien dret a votar, fins al punt que algunes diputades d'esquerres defensaven seguir amb la prohibició, tement que l'entrada del vot femení, molt influït per l'església, decantés les eleccions a favor de la dreta. Tot i aquests auguris que van acabar complint-se, Clara Campoamor va seguir defensant fermament el vot, fossin quines fossin les conseqüències, en considerar que el vot femení era un bé en si mateix.

Tot aquest ambient de la Segona República es va estroncar durant la Guerra Civil espanyola (1936-39) i després Franco promulgaria lleis com el *Fuero del Trabajo* que deia:

El estado regularà el Trabajo a domicilio y liberará a la mujer casada de la oficina y de la fábrica. I més endavant la tendencia del Nuevo estado es que la mujer dedique su atención al hogar y se separe de los puestos de Trabajo.

Per entendre millor l'obra de Caterina Albert i els seus canvis de nom hem de tenir present tot aquest context. L'evolució dels anys següents (el franquisme va significar fer moltes passes enrere pel que fa als drets en general, i els drets de les dones en particular) demostra fins a quin punt el text d'Albert és pioner d'una època que fariem bé de no oblidar.